

Sygn. akt III Ca 1033/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

Protokolant: Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2020 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko N. - N. Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w W. Ś.

z dnia 5 czerwca 2019 r., sygn. akt I C 3055/18

1) **oddala apelację**

2) **zasądza od powódki na rzecz pozwanej 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym**

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 1033/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 czerwca 2019 r. Sąd Rejonowy w W. Ś. oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej 917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od tego wyroku wywiodła powódka, zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie: art. 819 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie oraz art. 118 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy do roszczenia objętego pozwem stosuje się dziesięcioletni termin przedawnienia; art. 405 k.c. oraz 410 k.c. poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że w tej sprawie nie mają zastosowania; art. 118 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że roszczenie powódki o zwrot nienależnie pobranych opłat wstępnych i różnic między ceną zakupu a sprzedażą jednostek uczestnictwa przedawniło się, podczas gdy dziesięcioletni termin przedawnienia w rzeczywistości rozpoczął bieg w dacie rozwiązania umowy, czyli

7 października 2012 r., a nie w dniu zawarcia umowy; art. 120 § 1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że roszczenia o zwrot pobranych opłat wstępnej i różnic między ceną zakupu a sprzedażą jednostek uczestnictwa było

wymagalne od dat dokonania potrąceń poszczególnych opłat, podczas gdy roszczenie powódki o zwrot pobranych opłat wstępnej

i różnicy między ceną zakupu a sprzedaży jednostek uczestnictwa rozpoczęło bieg 7 października 2012 r., to jest w dniu rozwiązania umowy; art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy podniesienie przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia stanowiło nadużycie prawa; art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. poprzez ich niezastosowanie i niestwierdzenie abuzywności zapisów dotyczących opłaty wstępnej oraz opłat z tytułu różnicy między ceną zakupu a sprzedaży jednostki w umowie zawartej pomiędzy powódką a pozwaną, pomimo prawidłowego stwierdzenia Sądu Rejonowego, że postanowienia ogólnych warunków ubezpieczenia nie są określone w sposób prosty i przystępny dla każdej osoby; art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. poprzez ich niezastosowanie i niestwierdzenie abuzywności zapisów dotyczących opłaty wstępnej z uwagi na uznanie, że nie miała ona charakteru likwidacyjnego; art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. poprzez ich niezastosowanie i niestwierdzenia abuzywności zapisu dotyczącego opłaty wstępnej z uwagi na uznanie, że nie miała ona na celu pokrycia kosztów działalności gospodarczej pozwanej; art. 6 k.c. poprzez jego zastosowanie, podczas gdy to nie powódka miała obowiązek wykazania na jakie koszty lub wydatki została przeznaczona pobrana opłata wstępna.

Przy tak postawionych zarzutach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki także kosztów postępowania przed sądem II instancji.

Na podstawie art. 380 k.p.c. powódka wniosła o rozpoznanie złożonego, a oddalonego przez sąd I instancji wniosku z pisma z 22 maja 2019 r. i w konsekwencji, na podstawie

art. 248 § 1 k.p.c., wniosła o zobowiązanie pozwanej do przedłożenia rozliczenia pobranych kwot (opłat) w związku z wykonaniem umowy potwierdzonej polisą nr (...) stanowiących koszty umowy z rozdzieleniem na część ubezpieczeniową oraz kapitałową wraz ze szczegółowym wykazaniem wysokości kwot pobranych opłat oraz rozliczenia zawierającego wskazanie, na jakiego rodzaju koszty (w tym koszty akwizycji) i wydatki została przeznaczona pobrana opłata wstępna wraz z wyszczególnieniem, jakiego rodzaju świadczenia

i usługi pozwana świadczyła na rzecz pozwanej w zamian za pobrane opłaty, w tym opłatę wstępną. Wniosła także o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z oświadczenia Rzecznika (...) zawierającego istotny pogląd dla sprawy wydanego w sprawie sygn. akt III 1195/18 na okoliczność ich treści, które to oświadczenie stanowi jednocześnie rozwinięcie argumentacji procesowej powódki. Wniosła również o zobowiązanie pozwanej do przedłożenia umowy agencyjnej zawartej pomiędzy agentem J. B., a pozwaną na okoliczność ustalenia czy w razie przedwczesnego rozwiązania umowy przez ubezpieczonego, agent zwracał prowizję pozwanej, czy też taka prowizja nie była w ogóle wypłacona agentowi oraz na okoliczność braku zasadności pobrania opłaty alokacyjnej w części wyrażonej procentem składki w wysokości wskazanej przez pozwaną.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Rzecznik (...) złożył swój pogląd pismem z 13 września 2019 r., jednak nie skorzystał z możliwości wstąpienia do postępowania /k. 215-226/.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sprawa jest rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, albowiem żądanie powódki wynika z zawartej umowy, w której kwestionuje ona pewne postanowienia jako niedozwolone - art. 505¹ pkt 1 k.p.c. Należy także zaznaczyć, że zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2019.1469), wszelkie przepisy procesowe są stosowane przez Sąd Okręgowy w brzmieniu obowiązującym przed tą zmianą, czyli przed 7 listopada 2019 r.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy nie były kwestionowane w apelacji, brak również jakichkolwiek zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego, a w tym zakresie Sąd Okręgowy jest związany zarzutami. Nie jest zaś związany zarzutami

w zakresie prawa materialnego.

Sąd Okręgowy nie prowadził postępowania dowodowego, a co za tym idzie uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.).

W toku postępowania odwoławczego powódka wniosła o przeprowadzenie dowodu z oświadczenia Rzecznika (...) zawierającego istotny pogląd w sprawie. Sąd Okręgowy wniosek ten oddalił na podstawie art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., albowiem dowody przeprowadza się na okoliczności faktyczne istotne dla sprawy, a wniosek dowodowy dotyczył stanowiska osoby trzeciej. Niemniej jednak wspomniane stanowisko jest sądowi znane, albowiem znajduje się w aktach sprawy. Nie było także podstaw do zobowiązania pozwanej do przedłożenia umowy agencyjnej, albowiem okoliczności, na które tenże dowód miał być przeprowadzony, nie są istotne dla rozpoznania sprawy.

W aktach brak pisma powódki datowanego na 22 maja 2019 r., albowiem zostało ono zwrócone. Kwestie związane z koniecznością zobowiązania pozwanej do przedłożenia rozliczenia pobranych kwot w związku z wykonaniem umowy nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Trzeba w tym miejscu także zaznaczyć, że Sąd Rejonowy nie oddalił wniosku o zobowiązanie pozwanej, a jedynie zwrócił pismo powódki. Dlatego też zarzuty apelacji w tej części są bezzasadne.

W apelacji pojawia się zarzut, że zdaniem Sądu Rejonowego powódka miała obowiązek wykazania na jakie koszty lub wydatki została przeznaczona pobrana opłata wstępna; Sąd Okręgowy nie znajduje w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia tego rodzaju stwierdzenia, zarzut ten więc należało uznać za bezzasadny.

Powódka dalej w apelacji zarzuca niewłaściwe zastosowanie regulacji dotyczących przedawnienia roszczenia, przy czym odnosi to zarówno do opłat wstępnych, jak i różnicy między ceną zakupu a sprzedaży jednostek uczestnictwa. Sąd Rejonowy wyraźnie jednak wskazał, że przedawnienie dotyczy tylko kosztów wstępnych, przywołując regulację art. 819 § 1 k.c. oraz wskazując, iż były one świadczeniem okresowym.

Rzeczywiście pobierane opłaty wstępne stanowiły świadczenia okresowe w chwili ich pobierania, natomiast w chwili zakończenia umowy zostały pobrane jednorazowo, a co za tym idzie utraciły charakter świadczenia okresowego. Sąd Rejonowy jednak właściwie zaznaczył i ocenił, że opłaty te związane były z kosztami działalności ubezpieczeniowej, które pokrywane były z części składek; ostatecznie to doprowadziło Sąd Rejonowy do oceny, iż co do kosztów wstępnych winna mieć zastosowanie regulacja art. 819 § 1 k.c. Powódka uważa zaś inaczej, wskazując na dziesięcioletni termin przedawnienia, gdyż jej zdaniem roszczenie związane jest w tej części z charakterem inwestycyjnym umowy.

Aby to ocenić należy odnieść się do regulacji opłaty wstępnej (za koszty wstępne) zawartej w ogólnych warunkach ubezpieczenia. Już tam wskazano, że jest to opłata za koszty wstępne związane z zawarciem umowy ubezpieczenia i obowiązek jej uiszczenia powstaje z dniem rozpoczęcia odpowiedzialności z tytułu umowy głównej; jest ona opłatą obciążającą powódkę ze wskazanym sposobem jej rozliczenia (6% stanu jednostek za składki pobrane w pierwszym roku polisowym), pobieraną ze składki przez 25 lat nie dłużej niż do rocznicy polisy następującej po ukończeniu 60 lat przez ubezpieczonego. Zasadnie więc Sąd Rejonowy podniósł, że opłata ta jest związana z zawarciem umowy ubezpieczenia, a nie z częścią umowy związaną z jej charakterem inwestycyjnym. To wynika wprost z ogólnych warunków umowy. Przedawnienie więc w tej części nastąpiło, gdyż umowa rozwiązana została w 2012 roku, a z pozwem wystąpiono w 2018 roku. Odrębną kwestię stanowiły opłaty za zarządzanie funduszem, co też wyszczególniono w ogólnych warunkach umowy, wyraźnie odróżniając je od opłaty za koszty wstępne związane z zawarciem umowy ubezpieczenia.

Rozłożenie przez pozwaną kosztów umowy, którymi obciążyła powódkę, na cały czas trwania tej umowy i pobranie ich w niższej wysokości niż pobierałyby przez czas trwania umowy, z uwagi na jej rozwiązanie, nie może stanowić o tym, że doszło do nadużycia prawa przez stronę pozwaną. Rozwiązanie umowy nie spowodowało zwiększenia tych kosztów,

w realiach rozpoznawanej sprawy było wręcz przeciwnie. Opłaty wstępne nie miały charakteru likwidacyjnego, one nie stanowiły zapory przed rozwiązaniem umowy, wszak miały być pobierane przez cały czas jej trwania. Bezzasadne jest także wywodzenie nadużycia prawa z podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia; podkreślić należy, że art. 5 k.c. jest klauzulą generalną i jedynie w wyjątkowych sytuacjach może stanowić podstawę do nieuwzględnienia zarzutu merytorycznego. W ocenie Sądu Okręgowego powódka nie wykazała, jakie dokładnie zasady współżycia społecznego miałyby zostać naruszone przez pozwaną w sytuacji, gdy nie stosowała wobec niej niedozwolonych postanowień umownych; tylko bowiem takich sytuacji dotyczy przywołane w uzasadnieniu apelacji na poparcie tego zarzutu orzecznictwo. Powódka nie określiła więc w jaki sposób zachowanie pozwanej miałyby naruszać zasady współżycia społecznego, co mogłoby uzasadniać w tym wypadku odstępnie od zasady, że umów należy dotrzymywać. Powódka zaś wystąpiła z pozwem po upływie 6 lat od wymagalności roszczenia, a wcześniej nie wskazywała na jakiegokolwiek okoliczności uniemożliwiającej wcześniejsze wytoczenie powództwa.

To wskazuje, że zarzuty dotyczące niewłaściwego orzeczenia co do opłaty wstępnej są bezzasadne.

Roszczenie dotyczące tzw. spreadu, czyli różnicy pobieranej pomiędzy ceną zakupu a ceną sprzedaży jednostek uczestnictwa, nie było ocenione przez Sąd Rejonowy jako przedawnione – w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zaznaczono, że postanowienia w tej części nie mają charakteru niedozwolonego. Trzeba się z tą oceną zgodzić, albowiem powódka była informowana o sposobie wyceny wartości funduszu, a z art. 18 ogólnych warunków ubezpieczenia wynika w jaki sposób dokonuje się wyceny. Ponadto różnica z tego tytułu nie mogła przekroczyć 5% ceny zakupu; pobrana przez pozwaną z tego tytułu różnica to 478,28 zł za cały czas uczestnictwa. Sąd Rejonowy wskazywał, że w tym zakresie postanowienia umowy nie są określone w sposób prosty i przystępny dla każdej osoby, ale są jednoznaczne, wbrew twierdzeniom powódki. Samo takie stwierdzenie, w realiach tej sprawy, nie może prowadzić do wniosku o abuzywności tych postanowień, gdyż powódka była informowana o opłatach.

Apelująca zupełnie zapomina o tym, że Sąd Rejonowy nie dał wiary jej zeznaniom, gdzie wskazywała, że nie była informowana o opłatach związanych z umową. To oznacza, że w ustalonym, niekwestionowanym stanie faktycznym sprawy powódka, zawierając umowę, była informowana i musiała wiedzieć o obciążających ją opłatach. Nieskorzystanie przez nią z prawa do odstąpienia od umowy w sytuacji, gdy wiedziała jakimi opłatami obciążają ją postanowienia umowne wskazuje na to, że okoliczności zawarcia umowy nie mogły prowadzić do uznania za niedozwolone kwestionowanych postanowień umowy.

Ostatecznie zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa. Trzeba jedynie zaznaczyć, że świadczenie wykupu (wartość wykupu) nie jest świadczeniem głównym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2020 r., III CZP 51/19, LEX nr 2769781). Niemniej jednak zasadniczą kwestią odnośnie oddalenia powództwa w tym zakresie była negatywna ocena abuzywności postanowień umowy, a także przedawnienie co do kosztów wstępnych, zaś w tym zakresie ocena Sądu Rejonowego była prawidłowa.

O niedozwolonych postanowienia umownych można mówić dopiero wówczas, gdy kształtują one prawa i obowiązki konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami, a nadto rażąco naruszają jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.); tej oceny dokonuje się wg stanu z chwili zawarcia umowy (art. 385² k.c.); w realiach rozpoznawanej sprawy do tego nie doszło, o czym była mowa wyżej.

Dlatego też apelacja jako bezzasadna musiała ulec oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku ze art. 505¹⁰ § 1 k.p.c., należało orzec jak w sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono zgodnie z zasadną odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.). Zasądzono tym samym od powódki jako strony przegrywającej postępowanie 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

[§ 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265)].

SSO Roman Troll